

4.3. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

4.3.1. Algemeen

De kapitaalgoederen van de gemeente zijn voorzieningen in de openbare ruimte waarvoor investeringen zijn gedaan. Het gaat hierbij om voorzieningen zoals wegen, openbare verlichting, groen, water, riolering en gebouwen. Het onderhoud aan deze voorzieningen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, bijvoorbeeld op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. Het onderhoud is ook nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Voor het goed onderhouden van de kapitaalgoederen zijn een aantal zaken belangrijk. Allereerst is het van belang dat bekend is wat moet worden onderhouden en wat de huidige staat van het onderhoud is. Hiervoor maakt de gemeente gebruik van een beheerpakket dat aan de hand van inventarisaties en inspecties in het veld up-to-date wordt gehouden. Vervolgens moet eenduidig bekend zijn wat het gewenste kwaliteitsniveau is. Dit is vastgelegd in de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR), die in 2007 door de gemeenteraad is vastgesteld, en in beleidsdocumenten die per onderdeel beschikbaar zijn. De uitwerking vindt plaats volgens de volgende stappen:

- Waar gaat het over (areaal)?;
- Wat zijn de doelstellingen (beleidskader)?;
- Wat zijn de financiële consequenties van deze doelstellingen?;
- Hoe zijn deze consequenties geborgd in de begroting?

4.3.2. Door de raad vastgestelde beleids- en beheerplannen

Voor het op orde houden van de kapitaalgoederen binnen de openbare ruimte zijn door de raad beleids- en beheerplannen vastgesteld. Uit de door de raad vastgestelde beleids- en beheerplannen en bijbehorende meerjarenplannen wordt jaarlijks een integrale financiële afweging gemaakt en vertaald in de meerjarenbegroting. Hierdoor ontstaat per planjaar een evenwichtig maatregelprogramma voor onderhoud en investeringen in de openbare ruimte. In 2019 is door de raad de 'Nota onderhoud Kapitaalgoederen 2019-2023' vastgesteld. Deze nota dient als kader voor de jaarlijkse 'Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen'.

4.3.2.1 Wegen

Areaal

Areaal Wegen	Aantal	%
• Asfalt	179	44,4%
• Cementbeton	20	5,0%
• Elementen	186	46,2%
• Onverhard	18	4,5%
	403	100,0%

Beleidskaders

Het beleidskader voor onze wegen is vastgelegd in het beleidsplan 'Overwegen' (april 2017) en de 'Strategische Mobiliteitsvisie Steenwijkerland duurzaam in beweging' (2020). Wij beschouwen ons uitgebreide, grotendeels historische, netwerk van wegen, paden en pleinen als een waardevol bezit en als een belangrijk middel om het

dagelijkse woon-, werk- en recreatieve verkeer mogelijk te maken en veilig, efficiënt en duurzaam af te wikkelen.

Het beleidsplan kent de thema's:

- wegnen up to date;
- onderhoud op maat;
- inspirerend partnerschap.

Wij zien de inbreng van inwoners, ondernemers en partijen als uitgangspunt, óók voor onze wegbeheertaak. Opvolging van wettelijke (wegbeheer)taken en behoud/versterking van sociale-, milieu en kapitaalswaarde ('People, Planet, Profit') zijn daarbij essentiële randvoorwaarden. Wij richten onze wegbeheertaak daarom vraaggestuurd, risicobewust en gebiedsgericht in. Voor het wegenonderhoud heeft de raad ingestemd met het kwaliteitsniveau 'basis'. Hierbij wordt het risicoprofiel 'laag' aangehouden.

In december 2024 wordt een nieuw beleidsplan wegen aan de gemeenteraad voorgelegd. Hierin hebben we aandacht voor duurzame thema's als bijvoorbeeld circulariteit, klimaatadaptatie en zero emissie bouwplaats. Ook zal de raad gevraagd worden over het gewenste kwaliteitsniveau een besluit te nemen.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

In het beleidsplan 'Overwegen' zijn de financiële consequenties van het vastgestelde kwaliteitsniveau berekend.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Met het vaststellen van het beleidskader 'Overwegen' in 2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met het benodigde wegenbudget voor het kwaliteitsniveau 'basis' en besloten tot het instellen van een voorziening. De benodigde bedragen voor levensduur verlengende maatregelen zijn beschikbaar gesteld op onderhoudsniveau 'basis'. De benodigde bedragen voor investeringen in bermverhardingen zijn in eerste instantie beschikbaar gesteld op onderhoudsniveau 'beperkt basis'. Bij de Programmabegroting 2021-2024 zijn op basis van een motie van de raad de benodigde middelen beschikbaar gesteld voor investeringen in bermverhardingen voor onderhoudsniveau 'basis'. Dit is met ingang van het jaar 2022 toegepast. Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn:

Wegen	bedragen x € 1.000					
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028
Dagelijks beheer	229	217	217	217	247	287
Groot onderhoud	3.119	1.803	2.486	1.893	1.562	1.689
Bijdragen en investeringen	349	1.118	343	440	43	261
Investeringen bermverharding	210	1.218	714	637	637	-
Totaal	3.907	4.356	3.760	3.187	2.489	2.237

4.3.3.2. Openbare verlichting

Areaal

Areaal Openbare Verlichting	Aantal	Eenheid
• Lichtmasten	10.960	stuks

Beleidskader

Uitgangspunt voor het beleidsplan Openbaar Licht (2017) is 'donkerte'. 'Even dimmen graag' is het devies. De volgende ambities zijn in dit beleidsplan benoemd: de veiligheid van inwoners staat voorop, ruimte voor donkerte en duurzaamheid. Communicatie over openbare verlichting is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Bij de Programmabegroting 2021-2024 zijn op basis van een motie van de raad de benodigde middelen beschikbaar gesteld voor het onderhoudsniveau basis. Dit is met ingang van het boekjaar 2022 toegepast.

Vanuit het platform openbare verlichting werken we samen met andere gemeenten en een adviseur aan een nieuw beleidsplan openbare verlichting. Dat doet iedere gemeente voor zich maar met gebruik van dezelfde kennis en het delen van ervaringen. Het nieuwe beleidsplan wordt in december 2024 voorgelegd aan de gemeenteraad.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Door de grootschalige vervanging van masten en armaturen wordt bespaard op de onderhoudskosten.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De financiële consequenties die voortvloeien uit het 'Beleidsplan Openbaar Licht' en het vastgestelde onderhoudsniveau (basis) zijn verwerkt in de Programmabegroting 2024-2027. Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn voor openbare verlichting.

	bedragen x € 1.000					
Openbare verlichting	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028
Onderhoud	229	209	218	218	218	218
Energie	668	287	293	293	293	293
Investeringen armaturen	419	685	611	611	537	-
Investeringen masten	280	437	389	389	342	-
Totaal	1.596	1.618	1.511	1.511	1.390	511

4.3.3.3. Riolering

Areaal

Areaal Riool	Aantal	Eenheid
• Vrijval riolering	420	km
• Persleiding	61	km
• Drukriolering	341	km
• Gemalen	144	stuks
• Randvoorzieningen	12	stuks
• Minigemalen	1.150	stuks

Beleidskader

De beleidskaders voor de riolering zijn vastgesteld in het 'Riool en Water Programma 2023-2028', dat is opgesteld met het waterschap Drents Overijsselse Delta en de zes inliggende gemeenten van het beheergebied 'Reest & Wieden', de zogenaamde werkregio Fluvius.

Een belangrijk aandachtspunt voor het nieuwe 'Riool en Water Programma 2023-2028' is het onderwerp klimaatadaptatie en dan specifiek die aspecten van klimaatadaptatie die verband houden met de gemeentelijke

zorgplicht voor hemelwater. Klimaatadaptatie wordt momenteel opgepakt in zowel regionaal verband (Fluvius) als in lokaal verband.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

In het 'Riool en Water Programma' is niet alleen het beleidskader vastgelegd, maar zijn ook de financiële consequenties bepaald. Per jaar worden de concrete plannen die gebaseerd zijn op het watertakenplan opgenomen in het 'Teamplan Openbare Ruimte'.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De financiële consequenties van het 'Riool en Water Programma' zijn verwerkt in de Programmabegroting 2024-2027. Naast de kosten voor riolering zijn er ook kosten voor stedelijk water die bij de riolheffing worden betrokken. Deze kosten worden vermeld bij het onderdeel water. De (globale) opbouw van het budget riolering is in onderstaande tabel weergegeven.

Riolering	Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemeen	146	114	144	123	133	132
Onderzoek	270	215	215	215	215	215
Planvorming	108	110	110	110	110	110
Onderhoud	578	632	600	600	600	600
Investeringen	1.447	1.184	2.630	3.013	2.700	1.910
Totaal	2.549	2.255	3.699	4.061	3.758	2.967

bedragen x € 1.000

4.3.3.4. Water & Kunstwerken

Areaal

Areaal Kunstwerken	Aantal	Eenheid
• Kunstwerken (bruggen, steigers en voorzieningen)	335	stuks
• Havens	11	stuks
• Beschoeiing	ca. 120	km

Areaal Water	Aantal	Eenheid
• Watergangen stedelijk gebied	46	km
• Niet schouwsloten	119	km
• Schouwsloten	207	km
• Greppels	100	km
• Duikers	1.500	stuks

Beleidskader

Het gewenste kwaliteitsniveau van de water- en kunstwerken in de gemeente is vastgelegd in diverse beleidsnota's en plannen. De volgende documenten liggen ten grondslag aan het nagestreefde kwaliteitsniveau:

- Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland 2021-2026;
- Beleidsplan Oeververbindingen Steenwijkerland 2022-2027;

- Beheerplan Havens 2022-2027;
- 'Riool en Water Programma 2023-2028'.

In 2020 is het 'Beleidsplan oeverconstructies 2021-2026' vastgesteld. Gekozen is voor een variant waarbij wordt gekozen voor kunststof als vervanging van beschoeiing echt nodig is. Dit is een duurzaam en financieel gunstige maatregel. Voor de oeverconstructies is gekozen voor kwaliteitsniveau 'basis'.

In 2021 is een nieuw 'Beleidsplan oeververbindingen 2022-2027' vastgesteld. Oeververbindingen worden ook wel civiele kunstwerken genoemd en vormen een belangrijke categorie binnen de kapitaalgoederen. Onder oeververbindingen wordt onder andere verstaan: (beweegbare) bruggen, viaducten en tunnels. Dit beleidsplan heeft als doel om als leidraad te fungeren voor het doelmatig en planmatig beheren van de oeververbindingen. Het geeft handvatten voor het beheer en onderhoud en zet de lijn uit voor de komende jaren.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Oeverconstructies

De financiële consequenties die voortvloeien uit het 'Beleidsplan Oeverconstructies 2021-2026' en het vastgestelde onderhoudsniveau (basis) zijn verwerkt in de Programmabegroting 2024-2027. Er is een deel wat betrekking heeft op investeringen en een deel wat betrekking heeft op planmatig onderhoud.

Oeververbindingen

De financiële consequenties die voortvloeien uit het 'Beleidsplan Oeververbindingen 2022-2027' en het vastgestelde onderhoudsniveau (basis) zijn verwerkt in de Programmabegroting 2024-2027. Er is een deel wat betrekking heeft op onderhoudsmaatregelen en een deel wat betrekking heeft op vervangingen.

Water

De financiële consequenties gerelateerd aan de baggeropgave zijn gebaseerd op het 'Riool en Water Programma 2023-2028' en zijn verwerkt in de Programmabegroting 2024-2027. Dit is onderverdeeld in een deel wat gerelateerd is aan de baggeropgave in stedelijk gebied en een deel wat gerelateerd is aan de baggeropgave in landelijk gebied. Daarnaast zijn ook de budgetten voor het maaien en onderhouden van sloten gebaseerd op het 'Riool en Water Programma' en financieel vertaald in de begroting.

Jachthavens en Recreatieve Vijvers

De financiële consequenties die voortvloeien uit het 'Beheerplan Havens 2022-2026' en het vastgestelde onderhoudsniveau (basis) zijn verwerkt in de Programmabegroting 2024-2027. Er is een deel wat betrekking heeft op investeringen en een deel wat betrekking heeft op planmatig onderhoud.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn:

bedragen x € 1.000

Water en kunstwerken	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028
Onderhoud jachthavens	50	103	103	103	103	103
Onderhoud recreatieve vijvers	106	63	63	63	63	63
Onderhoud bruggen	934	844	768	768	768	768
Beschoeiingen	257	325	293	324	293	293
Baggeren	475	486	486	486	486	486
Schouwsloten	146	261	261	261	261	261
Investeringen bruggen	167	341	341	341	341	341
Investeringen beschoeiingen	141	332	166	166	166	166
Investeringen	122	95	95	95	95	95
Totaal	2.398	2.850	2.576	2.607	2.576	2.576

4.3.3.5 Openbaar groen, sportvelden en speelvoorzieningen

Areaal

Areaal Groen- en speelvoorzieningen	Aantal	Eenheid
• Bomen	36.000	stuks
• Gazon	105	ha
• Extensief beheerd gras	84	ha
• Bermen	262	ha
• Hagen	33.000	m2
• Plantsoen	14	ha
• Landschappelijk groen (bos en houtwallen)	81	ha
• Speelplekken	179	stuks

Beleidskader

Openbaar groen heeft betrekking op boombeheer, plantsoenbeheer, maaibeheer en dierenweides. Hierbij zijn de volgende nota's en plannen van belang:

- De Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR);
- Beleidsnota Groen (2007). *In 2023 wordt gestart met de actualisatie van het beleid, door het opstellen van een visie groen en biodiversiteit;*
- Kwaliteitshandboek onderhoud openbare ruimte Gemeente Steenwijkerland.

Voor de speelvoorzieningen zijn de volgende nota's van belang:

- Speelplekkenbeleid (2009/2014);
- Meerjarenplan Spelen (2014-2017).

In de beleidsnota Groen worden de beheerambities met betrekking tot het groen beschreven. Een basis onderhoudsniveau is daarbij het uitgangspunt. Naast het dagelijks beheer zijn er ambities op het gebied van duurzaamheid, streekeigen beplanting en een schone, hele en veilige omgeving. Het beleid wordt geactualiseerd omdat de thema's biodiversiteit, sociale cohesie, gezondheid en klimaat niet zijn opgenomen in de huidige beleidsnota groen.

In 2014 heeft de gemeenteraad op basis van een evaluatie besloten om de lijn van het speelplekkenbeleid uit 2009 ('Plekken om (mee) te spelen') te continueren. In dit plan is vastgesteld dat de gemeente spelen en bewegen stimuleert en dat daarvoor voldoende speelruimte aangeboden wordt. Het onderhoud van de speelvoorzieningen

wordt op het basisniveau van 'schoon, heel en veilig' uitgevoerd. In het voorjaar wordt een geactualiseerd speelplan opgeleverd.

Sportvelden

De uitgangspunten voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke sportvelden zijn vastgelegd in:

- Visie op beheer en onderhoud gemeentelijke sportvelden (raadsbesluit d.d. 20-10-2020);
- Gebruiks- en onderhoudsreglement gemeentelijke buitensportaccommodaties Steenwijkerland 2021 (collegebesluit d.d. 20-07-2021).

In oktober 2020 is de visie op het beheer en onderhoud van de sportvelden vastgesteld door de raad. Een van de speerpunten uit deze visie is het vergroten van het eigenaarschap van buitensportverenigingen als het gaat om 'hun' accommodatie en velden.

Hiertoe is een aantal zaken doorgevoerd, onder meer de overdracht van een aantal taken van gemeente naar vereniging en de introductie van de Right to Challenge. Verenigingen kunnen in dit kader op eigen initiatief aangeven dat zij meer taken van de gemeente willen overnemen (aanvullend op de taken die vanuit de visie zijn overgedragen) en kunnen hiertoe dan ook een bijdrage verwachten. Deze mogelijkheid en wijziging in taken en verantwoordelijkheden zijn doorvertaald in het gebruiks- en onderhoudsreglement van de buitensportaccommodaties in onze gemeente.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Binnen de budgetten van groen zijn er middelen beschikbaar om onderhoud uit te voeren aan de diverse groenobjecten. Er is onderscheid gemaakt in middelen voor onderhoud van openbaar groen, bermenonderhoud, bomenonderhoud en extensief maaien. Het grootste deel van het onderhoudsbudget wordt besteed aan het integrale onderhoudsbestek voor de openbare ruimte. In dit bestek is het verzorgend onderhoud in de openbare ruimte opgenomen. Dit bestek wordt door de Noordwestgroep uitgevoerd in opdracht van de gemeente.

In het Meerjarenplan Spelen is voor een periode van 10 jaar becijferd hoeveel geld er nodig is om op het vastgestelde beleid te kunnen uitvoeren. In onderstaande tabel zijn de bedragen voor de komende vier jaar weergegeven.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn:

	bedragen x € 1.000					
Speelvoorzieningen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028
Onderhoud speelvoorzieningen	102	110	110	110	110	110
Investerings speelvoorzieningen	134	586	385	628	241	589
Totaal	236	696	495	738	351	699

	bedragen x € 1.000					
Sportvelden	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028
Onderhoud sportvelden	423	463	392	392	392	392
Investerings sportvelden	544	159	889	-	-	-
Totaal	967	622	1.281	392	392	392

bedragen x € 1.000

Openbaar groen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028
Onderhoud groen	447	518	548	548	548	548
Onderhoud bermen	354	403	443	443	443	443
Onderhoud groen Noordwestgroep	675	691	691	691	691	691
Onderhoud bomen	400	261	261	261	261	261
Extensief maaien gras	58	53	53	53	53	53
Onderhoud groen begraafplaatsen	26	21	21	21	21	21
Totaal	1.960	1.947	2.017	2.017	2.017	2.017

4.3.3.6. Gebouwen

Areaal

Hieronder is een overzicht gegeven van de verschillende gebouwen die door de gemeente worden beheerd:

Areaal Gemeentelijke gebouwen	Aantal	Eenheid
• Binnensport accommodaties	8	stuks
• Buitensport accommodaties	11	stuks
• Gemeentelijke panden	1	stuks
• Werkplaatsen	2	stuks
• Brandweer	6	stuks
• Musea	5	stuks
• Wijkgebouwen	2	stuks
• Jeugdhonken	2	stuks
• Begraafplaatsen	16	stuks
• Woningen	1	stuks
• Recreatie	16	stuks
• MFC	3	stuks
• Theater	1	stuks
• Overige panden	3	stuks
• Zwembaden	3	stuks

Beleidskader

Van de gebouwen die de gemeente in onderhoud heeft zijn onderhoudsplannen opgesteld. Hierin is het te verrichten onderhoud voor meerdere jaren vastgelegd inclusief de onderhoudskosten waarmee rekening moet worden gehouden. Uitgegaan wordt van drie categorieën onderhoud. Het klachtenonderhoud betreft dagelijks voorkomende calamiteiten en storingen. Daarnaast is er het onderhoud waarvoor servicecontracten zijn afgesloten. Dit betreft voornamelijk technische installaties. Tenslotte is er het planmatig onderhoud.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Op basis van bovengenoemde onderhoudsplannen is voor de periode van 2024–2033 een 'Meerjarenplan Maatschappelijk Vastgoed' opgesteld. Deze plannen worden ieder jaar bij de jaarrekening geactualiseerd. Dit bedrag is in de voorliggende begroting verwerkt. Uitbreidingen en duurzame maatregelen vallen buiten dit planmatig onderhoud en vergen afzonderlijke investeringen.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het 'Meerjarenplan Maatschappelijk Vastgoed' is verwerkt in de begroting. Voor het maatschappelijk vastgoed is een voorziening ingesteld. Bij de jaarrekening wordt ieder jaar beoordeeld of er voldoende budget is. Dit tekort/overschot wordt verwerkt in de jaarrekening.

4.3.3.7. Begraafplaatsen

Areaal

De gemeente is beheerder van 16 begraafplaatsen.

Areaal begraafplaatsen	Aantal	Eenheid
• begraafplaatsen	16	stuks

Beleidskader

Uitvaart is emotie. Een gedegen beleid en uitvoering is dan ook erg belangrijk. Het gaat om het bieden van verschillende mogelijkheden voor lijkbezorging, rust en gedenken, een respectvolle benadering van nabestaanden en een zorgvuldige 'nazorg' in de zin van een correcte administratie en correspondentie. De beleving wordt voor een groot deel gevormd door de aanwezigheid van groen. De aanwezigheid van bijzondere of waardevolle bomen, diverse heesters en planten, kleine zoogdieren, reptielen, insecten en vogels dragen bij aan biodiversiteit. Ook de cultuurhistorische waarde is groot.

We werken binnen de beleidskaders van:

- Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen voor de gemeente Steenwijkerland 2016;
- Nadere regels voor de graven, asbezorging en grafbedekking op de gemeentelijke begraafplaatsen;
- Integrale visie openbare ruimte (IVOR).

bedragen x € 1.000

Begraafplaatsen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028
Onderhoud groen nabij begraafplaatsen	26	21	21	21	21	21
Openbare begraafplaatsen	290	296	358	379	379	379
Ere-begraafplaatsen - BTW	1	-	-	-	-	-
Onkruidbestrijding begraafplaatsen	-	-	-	-	-	-
Opwaarderen begraafplaats	-	-	-	-	-	-
<i>Baten begraafplaatsrechten</i>	- 563	- 612	- 662	- 662	- 662	- 662
Totaal	- 246	- 295	- 283	- 262	- 262	- 262